

ТИА(ТЕХНИК-ИҚТИСОДИЙ АСОСЛАНТИРИШ)нинг ИШЛАБ ЧИҚИЛИШИ

Техник – иқтисодий асослантириш (ТИА)- яратилаётган инвестиция лойиҳани иқтисодий фойдалигининг ўрганилиши, иқтисодий кўрсаткичларининг таҳлили ва ҳисоб-китобидир.

Лойиҳа мақсади сифатида техник объектнинг яратилиши ёки мавжуд бинонинг қурилиши ёхуд қайта тикланиши хизмат қилиши мумкин.

ТИАни тузишда асосий вазифа бўлиб инвестиция лойиҳани амалга ошириш учун талаб қилинадиган сарфланишлар ва унинг натижаларини баҳолаш, ҳамда лойиҳа ўзини – ўзи қоплаб бериш муддатини таҳлил қилиш ҳисобланади.

ТИА ни ТУЗИШГА ҚУЙИЛАДИГАН ТАЛАБЛАР

ТИА ни тузишда қисмларнинг қуйидаги кетма-кетлигига рухсат берилади:

1. Умумий маълумотлар ва шартлар.
 - 1.2. Лойиҳа оператори ҳақида маълумотлар.
 - 1.3. Лойиҳанинг бошқа иштироқчилари.
 - 1.4. Лойиҳанинг қиймати, тузилиши ва молиялаштирилиши манбалари.
2. Тижорат қисм.
 - 2.1. Маҳсулот бозорининг тадқиқоти.
 - 2.2. Маркетинг стратегиси.
 - 2.3. Маҳсулот (хизмат) ларни ўтказиш бўйича маркетинг чора-тадбирлар.
 - 2.4. Маҳсулотларни ўтказиш дастури.
 - 2.5. Хомашё, материаллар ва жамловчи ашёлар бозорининг тадқиқоти.
 - 2.6. Лойиҳанинг шартномалар жиҳатидан ишлаб чиқилганлиги.
3. Техник қисм ва лойиҳа бўйича харидлар.
 - 3.1. Лойиҳа жойлашган жойини танлашнинг асослантирилиши
 - 3.1.1. Лойиҳани жойлаштириш жойи.
 - 3.1.2. Ишлаб чиқариш майдончаси.
 - 3.1.3. Инфра тузилманинг таъминоти.
 - 3.2. Технологиянинг таърифи.
 - 3.2.1. Мавжуд технологияларнинг таҳлили.
 - 3.2.2. Танлаб олинган технологиялар.
 - 3.3. Жиҳозларнинг таърифи.
 - 3.3.1. Жиҳозларнинг танланиши.
 - 3.3.2. Танлаб олинган жиҳозлар.
 - 3.4. Корхонада сифат тизими ва лойиҳанинг патент тозалиги.
 - 3.5. Ишлаб чиқариш объектларнинг қурилиши.
 - 3.5.1. Мавжуд ишлаб чиқариш ва ёрдамчи бинолар, муҳандислик коммуникациялари.
 - 3.5.2. Янги объектларнинг қурилиши.

- 3.6. Корхонанинг техник ходимлари.
- 3.7. Лойиҳа бўйича харид қилинадиган нарсаларнинг рўйхати.
- 3.8. Ҳарид қилиш услубларнинг танланиши.
- 3.9. Лойиҳа бўйича етказиб берувчиларнинг танланиши.
- 3.10. Тахмин қилинадиган етказиб берувчилар ҳақидаги маълумотлар.
- 3.11. рамийлаштирилган/тайёрланган битимлар ҳақидаги маълумотлар.
- 3.12. Лойиҳа бўйича харидларнинг мазмуни.
- 3.13. Қарз олувчининг харидлар билан шуғулланадиган бўлинмалари.
- 3.14. Харидларнинг режа-жадвали.
4. Экологик қисм.
 - 4.1. Лойиҳанинг атроф муҳитга кўсатадиган таъсири ва зарарли таъсирни камайтиришга қаратилган тадбирлар режаси.
 - 4.2. Лойиҳа технолог жараёнининг, атроф муҳитга кўрсатиладиган таъсир бўйича ҳалқаро стандарт ва меъёрларига мувофиқлиги.
5. Институционал қисм
 - 5.1. Лойиҳа архитектураси.
 - 5.2. Лойиҳа операторининг тавсифномаси.
 - 5.3. Чет эл ва маҳаллий ҳамкорларнинг тавсифномаси.
 - 5.4. Минтаканинг ижтимоий-маданий ва демографик вазиятнинг тавсифномаси.
 - 5.5. Лойиҳанинг меҳнат ресурсларига муҳтожлиги.
 - 5.6. Малака ошириш, таълим ва ҳоказо.
6. Молиявий фисм.
 - 6.1. Ишлаб чиқариш, умумий ва маъмурий харажатлар.
 - 6.2. Киримлар.
 - 6.3. Молиявий мажбуриятлар.
 - 6.4. Пўл маблағларнинг оқимлари.
 - 6.5. Лойиҳа самарадолигининг кўрсаткичлари.
7. Ижтимоий-иқтисодий қисм.
 - 7.1. Лойиҳани амалга оширишдан фойдалар.
 - 7.2. Иқтисодий ҳаражат ва фойдаларни таққослаш.
8. Лойиҳа таваккалчиликлари.
 - 8.1. Тижорат таваккалчиликлар.
 - 8.2. Техник таваккалчиликлар.
 - 8.3. ЛОйиҳанинг харидлар бўйича таваккалчиликлари.
 - 8.4. Молиявий таваккалчиликлар.
 - 8.5. Институционал таваккалчиликлар.
9. Таваккалчиликларни камайтиришга қаратилган чора-тадбирлар.
Илова. Техник-иқтисодий асослангиришнинг тузилиши ва мазмунига қуйиладиган талаблар.

НАМУНАВИЙ ШАКЛ

1. Умумий маълумотлар ва шартлар.
лойиҳа мақсади ва соҳавий тегишлиги;
маҳсулот/хизматларнинг рўйхати (натурал ифодалашда);
молиялаштиришнинг сўралаётган шартлари.

1.2. Лойиҳа оператор ҳақидаги маълумотлар

юридик шахснинг номи, манзили, руйхатга олинганлиги;
корхона таъсисчилари ва раҳбарлари ҳақидги маълумотлар;
корхонанинг қисқача тарихи.

1.3. Лойиҳанинг бошқа иштироқчилари.

жадвал шаклида: инвесторлар; жиҳозларни етказиб берувчилар; пудрат ташкилотлари; маслаҳатчилар; хомашё асосий турларини етказиб берувчилар; маҳсулот / хизматларнинг асосий харидорлари; молиялаштирувчи ташкилотларнинг номи, юридик макоми, манзили, иштироқ шакли, қисқача тавсифномаси:.

1.4. Лойиҳанинг қиймати, тузилиши ва молиялаштирилиши манбалари.
лойиҳа бўйича маҳаллий ва чет эл валютадаги инвестиция харажатларнинг сметаси (ЛСХ, СМР, жиҳозлар, транспортлаш, божхона расмийлаштирувлари, сертификатлаш ва сақланиш билан боғлиқ харажатлар, айланма капитал ва бошқалар);
Лойиҳанинг, тузилиши ва молиялаштирилиши манбалари (қарза олинган/ ўзининг маблағлари).

2. Тижорат қисм.

2.1. Маҳсулот бозорининг тадқиқоти.

маҳсулотлар/хизматларнинг рўйхати, тавсифомалари;
маҳсулотга мавжуд талабнинг баҳоланиши (асосий истъемолчилар, истъемол ҳажмлари, нарх билан сифатнинг нисбати);
бозордаги мавжуд таклифнинг баҳоланиши (асосий ишлаб чиқарувчилар, ишлаб чиқариш ҳажмлари, сифат, нархлар, бозор улушлари);
талаб, таклиф, рақобат даражасининг кутилаётган ўзгаришлари;
ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар/ хизматлар нархларининг кутилаётган ўзгаришлари;
маҳсулот/хизматларни ўташиш бозорларига чиқишдаги мавжуд ва кутилаётган божхона, солиқ ва бошқа ички тўсиклар;

маҳсулотларни етказиб бериш ва улар бўйича тўловлар бўйича бозор шартлари ва муддатлари.

2.2. Маркетинг стратегияси.

лойиҳанинг кучли ва бўш томонларнинг стратегик тахлили, лойиҳа имкониятлари ва юзага келиши мумкин бўлган хавфларини баҳолаш; лойиҳанинг стратегик мақсадларини белгилаш; лойиҳа стратегиясининг географик жиҳатини белгилаш; маркетинг стратегияларни танлаш (харажатлар бўйича пешқадамлик, бозор бушлигида характларни дифференциялаш ва кучайтириш, чизик маҳсулотларини диверсификациялаш ва янги маҳсулотларни ишлаб чиқиш ва хоказо); маҳсулотларни позициялаш, шу жумладан мақсадли бозорларни аниқлаш ва маҳсулотларнинг ҳаёт циклини режалаштириш, рақобатли кураш тактикасини ишлаб чиқиш.

2.3. Маҳсулот (хизмат) ларни ўтказиш бўйича маркетинг чора-тадбирлар.

маҳсулотларни бошқариш, шу жумладан маҳсулотлар тўплами ассортиментини, маҳсулотлар сифатига, маҳсулотларнинг дизайни ва ўралишига/солинишига, йўловчи хизматларга, техник хизматкўрсатилишига қўйиладиган талабларни белгилаш; нарҳларни бошқариш, шу жумладан, маҳсулотлар нарҳларининг шакллантирилиши, чегирмалар ва тўлов шартлари тизимнинг ишлаб чиқилиши; тарғиботни бошқариш, шу жумладан реклама ва PR компанияларнинг ишлаб чиқилиши, сотишларни рағбатлантириш бўйича чора-тадбирлар, савдо белгиси га нисбатан сиёсат, ҳар йил маркетинг чора-тадбирларга бюджетнинг белгиланиши; ўтказишни бошқариш, шу жумладан утказиш тизимининг ишлаб чиқилиши (улгуржи савдо тармоқлари, чакана савдо тармоқлари, тўғридан- тўғри сотувлар), ўтказиш тармоғининг зичлигининг белгиланиши, савдо заҳираларининг белгиланиши, транспортнинг режалаштирилиши.

2.4. Маҳсулотларни (хизматларни) ўтказиш дастури.

номинал ва ҳақиқий ишлаб чиқариш қувват; шлаб чиқариш циклининг таърифи (харидорга хом ашё, товар партиясини етказиб бериш бўйича буюртманома жойлаштирилгандан эътиборан вақт босқичлари ва сарфи); маҳсулотларни (хизматларни) ўтказиш дастури (натурал ифодалашда реализациянинг режалаштириладиган ҳажмлари йилар бўйича, реализация нарҳлари, мамлакатлар кесимида экспортнинг улуши).

2.5. Хом ашё, материаллар ва жамловчи ашёлар бозорининг тадқиқоти.

Хом ашё, материаллар ва жамловчи ашёларнинг рўйхати, таръифи;
Хом ашё, материаллар ва жамловчи ашёлардан фойдаланиш имконияти (ишлаб чиқарувчи/ етказиб берувчида рухсат берувчи ҳужжатларнинг мавжудлиги, захираларнинг етарлиги, қайта ишлаш жойидан узоқлиги, мавжуд божхона, солиқ ва бошқа тўсиқлар);
Бозордаги мавжуд таклифни баҳолаш (асосий ишлаб чиқарувчилар, ишлаб чиқаришнинг ҳажмлари, сифат, нархлар, қайта ишлаш жойидан узоқлиги);
Бозордаги мавжуд талабни баҳолаш (асосий истъмомчилар, истъмом ҳажмлари);
Хом ашё, материал ва жамловчи ашёлар бозорида талаб ва таклифнинг кутилаётган ўзгаришлари;
Хом ашё, материал ва жамловчи ашёлар нархлари даражасининг кутилаётган ўзгаришлари;
хом ашё, материал ва жамловчи ашёларни етказиш буйича бозорда амалда бўлган шартлар ва муддатлар, улар буйича тўловлар;
ло иҳа буйича таъмино дастури (йиллар буйича режалаштирилаётган ҳажмлар (натурал ифодалашда) ва харид нархлари).

2.6. Лойиҳанинг шартномалар жиҳатидан ишлаб чиқилганлиги.

Лойиҳанинг хом ашё, материаллар ва жамловчи ашёларни харид қилиш буйича шартномалар билан таъминланганлиги (етказиб берувчилар рўйхати, суммалар, нархлар, ҳажмлар, етказиб беришлар ва тўловларнинг шартлари ва муддатлари -жадвал кўринишда);
Хом ашё ва материалларнинг тайёр маҳсулот бирлигига нисбатан ҳақиқий/режалаштирилаётган нисбати ҳақидаги маълумотлар.

3. Техник қисм ва лойиҳа буйича харидлар.

3.1. Лойиҳа жойлашган жойини танлашнинг асослантирилиши

3.1.1. Лойиҳани жойлаштириш жойи.

Лойиҳа жойлашган жойини танлашнинг асослантирилиши ҳамда лойиҳа жойини танлашда ҳал қилувчи энг муҳим омилларнинг таърифи;
Лойиҳани амалга ошириш учун зарур транспорт алоқалар, муҳандислик тармоқлар () бўш турган ва нарх буйича қулай ер майдонлар, ишлаб чиқариш майдонларнинг мавжудлиги / йўқлиги.

3.1.2. Ишлаб чиқариш майдончаси.

Манзил- лойиҳанинг ҳақиқий жойланиши;
Ишлаб чиқариш майдончасининг яқин аҳоли пункталрига нисбатан жойлашуви, майдончадан ташқаридаги тармоқ ва коммуникациялар, транспорт инфра тузилма и лойиҳада қўланилган бошқа объектлар кўрсатилган режа-схемаси;

Мавжуд ва қурилиши мулжалланаётган блок/модуллар, ишлаб чиқариш ва ёрдамичи бинолар, иншоат ва хоналар, омборхоналар (мулжалланиши кўрсатилган ҳолда)нинг жойлаштирилиши кўрсатилган, лойиҳани амалга оширилиши режалаштирилаётган майдонча (лар) ҳудудларининг экспликацияси билан ситуация режаси;

Лойиҳанинг амалга оширилиши режалаштирилаётган ер майдонининг мулкдорлари ҳақидаги маълумотлар;

Маҳаллий ваколатли идораларнинг ер майдонидан объект қурилиши учун фойдаланишга берилган рухсати.

3.1.3. Инфра тузилманинг таъминоти.

Ишлаб чиқариш майдони инфратузулмасининг батафсил таърифланиши, шу жумладан, электртаъминот, иссиқлик таъминоти, канализация, газ таъминоти, сув таъминоти ва бошқалар;

Танлаб олинган ишлаб чиқариш майдончасининг лойиҳа эҳтиёжларига мувофиқлигининг тасдиқланиши;

Лойиҳа жойи танланганда транспорт инфратузилманинг батафсил таърифи; Хом ашёни ишлаб чиқариш майдончасига ва хом ашёни сақлаш жойигача етказиш усули, хом ашёни бевосита технологик жиҳозларгача етказиш, шунингдек тайёр маҳсулотни транспортлаш ва сақлаш усулининг таърифи.

3.2. Технологиянинг таърифи.

3.2.1. Мавжуд технологияларнинг таҳлили.

Лойиҳа маҳсулотлари (хизматлари) доирасида кўрсатилган, амалда қўлланилаётган, ишлаб чиқариш технологиялар вариантларининг таърифи; Амалга оширилиаётган лойиҳа учун айна шу технологияларни танлаш учун асос бўлган мезонлар ва бошқа вариантларнинг рад этилиши кўрсатилган ҳолда, маҳсулот/ хизматларни ишлаб чиқаришни мавжуд вариантларининг асосий афзалликлари ва камчиликларининг қиёсий таҳлили.

3.2.2. Танлаб олинган технологиялар.

Ҳар бир босқич учун фойдаланиладиган жиҳозлар, истъмом қилинадиган ресурс ва хом ашё, жалб қилинадиган ходимлар, босқичнинг давомийлиги ва олинаётган маҳсулотлар кўрсатилган, схема шаклдаги технологик жараён; Технологик жараённинг муалифи (ишлаб чиқучиси) ҳақидаги маълумотлар (лицензия, тажрибанинг мавжудлиги, замонавийлик учун жавобгарлиги, бўғинларнинг ўзаро мослиги);

Маҳсулот (хизматлар)нинг танлаб олинган технологик жараёнининг умумий босқичма-босқич таърифланиши;

Танлаб олинган технологиядан фойдаланишда зарур бўлган, ваколатли давлат идоралари ва ташкилотлари, ҳокимликлар, ҳалқаро эксперт

ташкilotлар ва бошқа ташкilotлар томонидан бериладиган серитификат, рухсатнома, келишувлар, эксперт хулосалари ва бошқа хўжжатларнинг зарурлиги ҳамда мазкур модда бўйича режалаштирилаётган харажатлар.

3.3. Жиҳозларнинг таърифи.

3.3.1. Жиҳозларнинг танланиши.

Махсулот/хизматларни ишлаб чиқаришнинг танланган технологиясини жорий қилиш учун ишлаб чиқариш мажмуалар/ технологик участкаларни жиҳозлар билан жамлашнинг эҳтимолий вариантлари;

Лойиҳада қўлланиладиган жиҳозларни танлаш учун асос бўлган мезонлар ва бошқа вариантларнинг рад этилиши кўрсатилган ҳолда, жиҳозлар гуруҳлари ҳар бир вариантнинг асосий афзалликлари ва қачилиқларининг қиёсий таҳлили.

3.3.2. Танлаб олинган жиҳозлар.

Корхонанинг жиҳозларда бўлган ҳисобланган эҳтиёжи ва унинг ҳисобланган қиймати;

Асосий техник тавсифлари кўрсатилган ҳолда, лойиҳада қўлланиладиган жиҳоз, асоб-ускуналар, ишчиларнинг асоб-қуроллари, эҳтиёт қисмлари ва бошқаларнинг рўхати ва қисқача таърифи;

Электр ва иссиқлик энергия, сўв исьемолининг режлаштирилаётган ҳажмлари, жиҳозлар томонидан умуман ва жиҳозлар гуруҳлари бўйича алоҳида, исьемол қилинадиган канализация ва тозалаш иншоатларнинг қувватлари, газ ва бошқа ресурсларга бўлган эҳиёжлари;

Лойиҳага жалб қилинган барча жиҳозлар бўйича жорий таъмирлаш, сошлаш, техник хизмат кўрсатилиш ишларнинг даврийлиги ва нарҳи;

Ваколатли ташкilotларда (Давгеоконтехназорат, энергоназорат ва ҳоказо) рўйхатдан ўтиши учун қушимча синовлар ўтказилишини талаб қиладиган жиҳозларнинг рўйхати;

Лойиҳада фойдаланишда бўлган жиҳозлар қўлланилганда, ахборот акс эттирилиши лозим:

Лойиҳада фойдаланиладиган жиҳознинг келиб чиқиши ҳавида ва ундан фойланганликнинг тарихини;

Мазкур жиҳоз лойиҳа дари мобайнида ишлаб бериш қобилиятига эга эканлигининг хўжжат билан тасдиқланиши (ҳисобот, хулоса, мустакил, ваколатли эксперт компаниянинг куриб чиқиш далолатномалари).

3.4. Корхонада сифат тизими ва лойиҳанинг патент тозалиги.

Масулот сифатини таъминлаш бўйича ниятлар ва унинг яхшиланиши бўйича режалаштирилаётган тадбирлар, шу жумладан махсулот сифатининг хом

ашёга, ишлаб чиқаришнинг қўлланиладиган технологияларига ва бошқа омилларга боғлиқлигини кўрсатиб ўтиш зарур;

Ишлаб чиқарилаётган маҳсулот мулжалланаётган бутун ассортиментининг сифат хусусиятлари;

Танланган технология ва жихозлар бўйича қисқача маълумот, жумладан танланган технология ва жихозлар учинчи шахсларнинг муаллифлик ҳуқуқларига тегинадими йўқми, бундай вазиятнинг пайдо бўлиши эҳтимолини олдини олиш учун қандай чоралар кўрилмоқда;

Айни вақтда ёки келгусида, лойиҳа учун танлаб олинган технологик жараёнга нисбатан мулкчилик ҳуқуқини берувчи битимларни (шартнома, меморандум, баённома ва ошқалар) кўрсатган ҳолда, аризачи эга бўлган ёки олиниши зарур патент, лицензия рухсатнома ва бошқалар, шунингдек улар бўйича режалаштирилаётган харажатлар.

3.5. Ишлаб чиқариш объектларнинг қурилиши.

Лойиҳада ишга солинадиган, шу жумладан қўрилиши ва/ ёки қайта тикланиши лозим бўлган объектларнинг рўйхати (бинолар, иншоатлар, транспорт ва муҳандислик коммуникациялари, технологик объектлар ва бошқалар);

Талаб қилинадиган ишлаб чиқариш ва ёрдамчи майдончаларнинг сони;

Режалаштирилаётган лойиҳа-кидирув, қурилиш-монтаж ва ишга тушуриш-созлаш ишларининг таркиби (катталаштирган кўрсаткичлар бўйича, режалаштирилаётган харажатларни кўрсатган ҳолда);

Ваколатли ташкилот томонидан тайёрланган катталаштирилган кўрсаткичлар бўйича бажарилган, қурилиш қийматининг асослаб берилиши.

3.5.1. Мавжуд ишлаб чиқариш ва ёрдамчи бинолар, муҳандислик коммуникациялари.

Текшириш актлари (куриб чиқиш актлари, нуқсонар далолатномаси ва бошқалар) илова қилинган ҳолда мавжуд бино, иншоат, муҳандислик коммуникациялар ва бошқаларни аҳволининг таърифи;

Мавжуд объектлардан лойиҳада фойдаланиш учун амалга оширилиши зарур бўлган ишларнинг (кайта тиклаш, таъмирлаш ишлари ва бошқалар) таркиби ва таърифланиши.

3.5.2. Янги объектларнинг қурилиши.

Қурилиш майдончасининг таърифи;

Қурилиш майдони худудининг муҳандислик тайёргарлиги, қурилиш ишларини амалга ошириш технологияси, жихозлар, муҳандислик таъминоти, фойдаланадиган материаллар ва конструкциялар, объектнинг жихозланиши бўйича мавжуд талаблар;

Архитектура-режала топшириғининг мавжудлиги ҳақидаги маълумотлар;

Лойиҳа ҳужжатларнинг тайёрлик даражсининг таърифланиши, лойиҳа-смета ҳужжатлари мавжуд бўлган тақдирда, улар бўйича расмий эксперт хулосани акс эттириш лозим;

Лойиҳа бўйича қурилиш-монтаж ишларни амалга ошириш учун рухсатноманинг мажудлиги ҳақидаги маълумотлар;

Ўз.Р. нинг архитектура ва қурилиш соҳасидаги қонунчилик талабларига мувофиқ, лойиҳа бўйича архитектура-қурилиш экспертизасини амалга оширувчи компаниясини танлашга оид маълумотлар.

3.6. Корхонанинг техник ходимлари.

Лойиҳани амалга оширишда, ташкил этиш ва фойдаланиш босқичларда жалб қилиниши лозим бўлган мутахассисларнинг талб этиладишаг таркиби ва уларнинг малака даражаси ҳақидаги маълумотлар. Лойиҳани амалга ошириш учун жалб қилинадиган менеджмент ва техник ходимларнинг мавжуд таркиби ва малака даражаси ҳақидаги маълумотлар;

Буюртмачининг мавжуд техник хизматлари ва булимлари ҳақидаги маълумотлар, ҳар бир техник хизмат ва булим (муҳандислар хизмати, қурилиш бўйича муҳандислар хизмати, энергетиклар хизмати, механиклар хизмати, технологлар хизмати ва бошқалар) бўйича мутахассисларнинг сони ва малакаси ҳақидаги маълумотлар;

Буюртмачининг штатида техник ходимлар мавжуд бўлмаганда, табирлар орқали талаб қилинадиган малака даражасига эга бўлган ходимларни жалб қилиниши режалаштириладиган табирларнинг таърифини тақдим этиш лозим. Ишлаб чиқаришнинг хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда (юқори технологияли хусусиятлар ва бошқа) мазкур масала бўйича мавжуд ишланмаларни таъриллаб бериш лозим;

Ходимларни тайёрлаш ва ўқитиш бўйича режалаштириладиган тадбирлар.

3.7. Лойиҳа бўйича харид қилинадиган нарсаларнинг рўйхати.

Харажатларнинг асосий тоифалар бўйича харидларнинг батафсил рўйхати: товарлар, ишлар, хизматлар.

3.8. Харид қилиш услубларнинг танланиши.

Харидлар услубини танлаб олинишининг таърифи – очик танлов савдолари, ёпик танлов савдолари, таклиф қилинадиган нархларни сўриштириш, битта манбадан харид қилиниш, харидлар бўйича агентлар орқали харидлар, савдо биржалари орқали харидлар ёки бошқалар (харидлар битта манбадан амалга ошириладиган тақдирда янада тўлароқ таърифлаб берилиши лозим);

Харидларни амалга ошириш тартибининг таърифи;

Буюртмачи томонидан потенциал етказиб берувчилар танлов асосида танлаб олинаётганда, қуйидаги маълумотлар акс этирилиши шарт:

- 1) танлов утказилиши ҳақидаги эълоннинг матни, уни эълон қилиш режалаштирилаётган вақти ва жойи;
- 2) харидлар бўйича танлов утказилиши ҳақида эълонлар чоп этилган ахборот материалларнинг нусхалари;
- 3) танлов ҳужжатларида, харид қилинадиган товарлар бўйича етарли маълумотларнинг мавжудлиги;
- 4) потенциал етказиб берувчиларга қўйиладиган талблар;
- 5) танлов ҳужжатларни тақдим этиш муддатлари;
- 6) потенциал етказиб берувчиларни танлаб олиш мезонлари;
- 7) потенциал етказиб берувчилар ва танлов ташкилотчилари ўртасидаги ёзишмалар, саволар ва жавоблар;
- 8) танлов утказилиши тартибининг очиқлиги;
- 9) келиб тушган тижорат ва техник таклифларнинг таърифланиши;
- 10) қабул қилинмаган ва рад этилган таклифларнинг таърифи;
- 11) етказиб берувчи танлаб олинганлигининг асослантирилиши;
- 12) танлов натижалари;
- 13) танлов натижалари ҳақида хабар бериш;
- 14) шартнома тузилиши, муддатларҳужжатлар, шартлар;
- 15) умумий хулосалар.

3.9. Лойиҳа бўйича етказиб берувчиларнинг танланиши.

Жиҳозлар, товарлар етказиб берувчиларини, ишларни бажариш, хизматларни кўрсатиш бўйича пудрадчиларни танлаб олишда асос бўлган прицип ва мезонларнинг таърифи;

Харидларнинг ҳар бир тури бўйича (тижорат таклифлар, бозорларни ўрганишнинг натижалари, потенциал етказиб берувчиларнинг қиёсий тавсифлари, уларни танлаш мезонлари, танлов ҳужжатлари ва бошқалар) мумкин бўлган етказиб берувчиларнинг тавсифномалари юзасидан утказилган қиёсий таҳлил бўйича маълумотлар (ахборот материаллари).

3.10. Тахмин қилинадиган етказиб берувчилар ҳақидаги маълумотлар.

Компания номи, фаолият юритиш соқаси;

Воситачи, вакил, махсулотнинг бевосита ишлаб чиқарувчиси;

Алоқага чиқувчи шаҳс ва унинг лавозими;

Манзил, телефон, факс, электрон почта;

Ташкил этилиш санаси, рўйхатга олинган давлат;

Ишчилар сони- доимий, вақтинча;

Етказиб берилаётган товарлар ва хизматлар;

Қўлланиладиган стандартлар;

Асосий харидорлари;

Компаниянинг, буюртмачига кўрсатилаётган хизматлар соҳасида иш тажрибаси;

Тавсиялар, ташкилот ҳақида билдирилган фикрлар, рецензиялар ва ҳоказо;
Лицензиялар, сертификатлар ва бошқалар.

3.11. Рамийлаштирилган/тайёрланган битимлар ҳақидаги маълумотлар.

Юкорида келтирилган харидларнинг рўйхатига мувофиқ, харидларнинг бутун суммасига тузилган ёки тайёрланган битимлар нусхаларини тақдим этиш (шартнома, контракт, баённомалар ва ҳоказо).

3.12. Лойиҳа бўйича харидларнинг мазмуни.

Худудда ишлаб чиқилган товарладан ҳамда хизматлардан фойдаланиш масалаларини кўриб чиқиш. Маҳаллий ишлаб чиқарилган аналоглар мавжуд бўлганда чет элда ишлаб чиқилган товарлардан фойдаланишни асослаб бериш.

3.13. Қарз олувчининг харидлар билан шуғулланадиган бўлинмалари.

Харидлар амалга оширилган ёки келгусида амалга ошириладиган тартибларнинг қиқача таърифланиши, таъминотнинг ташкил этилиши, етказиб берувчилар, пудрадчилар ва бошқаларнинг танланиши, шунингдек харидлар билан шуғулланувчи бўлинмаларнинг таърифланиши, ходимларнинг малакаси ва сони;

Бош пудратчи билан контракт “тайёр ҳолда” топшириш шарти билан тўзилган тақдирда, бош пудратчи бўлинмасининг худди шундай таърифлаб берилиши, лойиҳа бўйича харид қилиш тартибини ташкиллаштириш учун керакли моддий ва меҳнат ресурсларнинг мавжудлиги.

3.14. Харидларнинг режа-жадвали.

Лойиҳа олди ишлар ва рухсат берувчи ҳужжатлар;

Лойиҳалаштириш;

Қурилиш-монтаж ишларнинг утказилиши;

Жиҳозларни харид ва монтаж қилиш;

Ишга тушириш-созлаш ишлари;

Фойдаланишга тушуриш;

Изоҳ:

1. Лойиҳанинг инвестиция фазасининг режаси лойиҳанинг инвестиция фазасининг бутун давомийлиги бўйича ҳар ойлаб и тўлдирилади

2. Лойиҳа инвестицион фазасининг режасида “Ишларнинг номи” деган сатрларда, ишларни ўтказиш ойларига тегишли катакларда, лойиҳа доирасида ўтказилиши режалаштирилган ишларнинг мудатларини, шунингдек мазкур ишларни бажариш учун қарзга олинган маблағларни ўзлаштирилиши режалаштирилган суммаларни кўрсатиш.

3. “ЖАМИ” деган сатрда, лойиҳанинг амалга оширилишига йўлланадиган инвестиция маблағларнинг ўзлаштирилиши режалаштирилаётган якуний суммалар ойлар бўйича ёзилади.

4. Экологик қисм.

4.1. Лойиҳанинг атроф муҳитга кўсатадиган таъсири ва зарарли таъсирни камайтиришга қаратилган тадбирлар режаси.

Атроф муҳитга зарарли таъсирни, тахмин килинаётган барча оқибатларнинг таърифланиши ва қисқача баёни;

Хар бир тадбирни техник жихатларининг, шу жумладан ушбу тадбир қарши қаратилаётганган салбий оқибатнинг таърифланиши;

Лойиҳа доирасида табиатни муҳофаза қилишга қаратилагн тадбирларни амалга ошириш жадвали;

Давлат экологик экспертизанинг атроф муҳитга кўрсатилаётган таъсирнинг баҳоланиши бўйича хулосаси;

Салбий таъсирни чеклаш бўйича тадбирларнинг амалга оширилиши билан боғлиқ бўлган, бирламчи ҳамда жорий ҳаражатларнинг тахминий сметаларини ва молиялаш манбаларнинг рўйхатини лойиҳанинг умумий қийматига кўшилиши.

4.2. Лойиҳа технологк жараёнининг, атроф муҳитга кўрсатиладиган таъсир бўйича ҳалқаро стандарт ва меъёрларига мувофиқлиги.

5. Институционал қисм

5.1. Лойиҳа архитектураси.

Лойиҳа иштироқчиларнинг ўзаро ҳаракталари схемаси.

5.2. Лойиҳа операторининг тавсифномаси.

Ташкилот тузилиши;

Ходимлар штати;

Бошқарув тажрибаси;

Лойиҳаларни амалга ошириш тажрибаси;

Тавсиялар.

5.3. Чет эл ва маҳаллий ҳамкорларнинг тавсифномаси.

Бошқарув тажрибаси;

Лойиҳаларни амалга ошириш тажрибаси;

Тавсиялар фирма фаолияти бўйича йиллик ҳисобот.

5.4. Минтаканинг ижтимоий-маданий ва демографик вазиятнинг тавсифномаси.

5.5. Лойиҳанинг меҳнат ресурсларига муҳтожлиги.

5.6. Малака ошириш, таълим ва ҳоказо.

6. Молиявий қисм.

6.1. Ишлаб чиқариш, умумий ва маъмурий харажатлар.

Натурал ва пўл билан ифодалаб, лойиҳа бўйича харажатларни йиллар бўйича ажратиб кўрсатган ҳолда, корхонанинг бутун фаолияти бўйича жами харажаларнинг батафсил прогнози;

Хом ашё, материал ва жамловчи материаллар меъёрларини натурал кўринишда ифодалаган ҳолда, ишлаб чиқариладиган маҳсулот бирлиги таннарҳининг пўл билан ифодаланадиган калькуляцияси;

ўзлуксиз ишлаб чиқариш фаолиятини таъминлаш учун хом ашё, материаллар, жамловчи ашёларнинг эҳтиёт қисмлари ва бошқа ресурслар зарур ҳажмининг натурал ва пўл кўринишда ифодаланадиган батафсил ҳисоб-китоби, корхонанинг режалаштирилаётган давр учун айланма капиталга бўлган эҳтиёжлари.

6.2. Киримлар.

Лойиҳа сотишларини натурал ҳолатда ва пўлда ифодалаб йиллар бўйича ажратган ҳолда корхонанинг бутун фаолияти бўйича сотишлар режаси (ёки иккиламчи фаолиятнинг сотишлари сифатида корхонанинг лойиҳадан ташқари киримларини акс эттириш).

6.3. Молиявий мажбуриятлар.

Корхона молиявий мажбуриятларининг рўйхати, шу жумладан қайтариб берилиши лозим бўлган молиявий ёрдам, кредитлар, облигациялар, **БВУ** кафолатлари (қуйидагилар кўрсатилсин : кредитор номи, шартома тузилишининг раками ва санаси, ўзлаштирилиш бошланишининг санаси, заем суммаси, ссуда қарздорлигининг қолдиғи, заем муддати, мукофотнинг йиллик миқдори, тўловлар даврийлиги, муддатни ўтказиб юборилиш ҳолатларининг авжудлиги);

Асосий қарз ва мукофот бўйича мавжуд қарздорликни қайтариш ва режалаштирилаётган заемларнинг жадваллари;

Қарздорликни қайтаришнинг жамлама жадвали.

6.4. Пўл маблағларнинг оқимлари.

Итъемолчилар томонидан шунингдек етказиб берувчиларнинг фойдасига кутилаётган тўловлар кечиктирилишини ҳисобга олган ҳолда, йиллар бўйича

корхонанинг операцион, инвестицион ва молиявий фаолияти натижасида пўл маблағларнинг киримлари ва чиқимлари прогнози.

Молиявий фаолият туфайли пўлларнинг ҳаракатланиши қисмида, айланма капитални молиялаштириш учун олиниши режалаштирилаётган қисқа муддатли заемлар акс эттирилиши лозим.

6.5. Лойиҳа самарадолигининг кўрсаткичлари.

Молиявий циклнинг ҳисоб-китоби (CashConversionCycle);

Соф келтирилган қиймат (NPV), даромадлиликнинг ички меъёри, сарфланган ҳаражатларни чиқаришни дисконтланган муддатининг (DPBP) ҳисоб қитоблари;

Лойиҳа даромадларнинг камайиши, ҳаражатларнинг кўпайишига сезгирлигининг таҳлили.

7. Ижтимоий-иқтисодий қисм.

7.1. Лойиҳани амалга оширишдан фойдалар.

Янги яратилган иш жойларнинг сони, ҳар йиллик солиқ тўловларнинг миқдори, экспортдан олинadиган тушумларнинг ҳар йиллик режалаштирилаётган ҳажмлари ва бошқалар.

7.2. Иқтисодий ҳаражат ва фойдаларни таққослаш.

8. Лойиҳа таваккалчиликлари.

Лойиҳа таваккалчиликлари қуйидаги градация бўйича баҳоланади:

Паст,

Пастдан ўртагача,

Уртача,

Уртачадан юқоригача,

Юқори.

Таваккалчиликнинг ҳар бир тури бўйича таваккалчилик даражасининг асосланрилиши кетирилади, шунингдек таваккалчиликнинг айна тури бўйича бошқариш тадбирлари (камайтириш ва/ёки олдини олиш) кўрсатилади.

8.1. Тижорат таваккалчиликлар.

Материаллар билан таъминланмаслик таваккалчилиги;

Маҳсулотларнинг ортикча ишлаб чиқарилиши ёки уларни утказишга имкон йўқлиги таваккалчилиги;

Рақобатлик ўсишининг таваккалчилиги;

Корхонада маркетинг тизими билан боғлиқ таваккалчилик;
Табиий хусусиятли ва хўжалик фаолияти жараёнида форс-мажор ҳолатларнинг вужудга келиши таваккалчилиги (авария, ёнғинлар);
Энергия, ёрдамчи материаллар ва бошқаларнинг нарҳи ошиб кетиши таваккалчилиги;

8.2. Техник таваккалчиликлар.

Лойиҳани амалга ошириш учун танлаб олинган жойлашиш минтақаси ва майдочасининг лойиҳа эҳтиёжларига тўғри келмаслиги таваккалчилиги;
Танлаб олинган ишлаб чиқариш технологияларнинг лойиҳа эҳтиёжларига ёки банк устуворликларига тўғри келмаслиги таваккалчилиги;
Танлаб олинган ишлаб чиқариш технология жиҳозлар жамламасининг лойиҳа эҳтиёжларига ёки банк устуворликларига тўғри келмаслиги таваккалчилиги;
Ходмларни тайёрлаш ва ўқитишда муаммоларнинг юзага келиши таваккалчилиги;
Лойиҳа-смета ҳужжатларини тайёрлашга ёндошувларнинг лойиҳа эҳтиёжларига, Банк талабларига ва меъёрий ҳужжатларга тўғри келмаслиги таваккалчилиги;
Мавжул ишлар чиқариш ва ёрдамчи бинолар, муҳандислик коммуникацияларнинг лойиҳа эҳтиёжларига тўғри келмаслиги таваккалчилиги;
Қурилиш-монтаж ишларини амалга оширишда пўл маблағлари ҳамда вақт бўйича қўшимча сарфланишлар пайдо бўлишининг таваккалчилиги;
Лойиҳанинг атроф муҳитга кўрсатаётган таъсири билан боғлиқ қўшимча харажатлар ва муаммоларнинг юзага келиши таваккалчилиги;
Бошқалар.

8.3. Лойиҳанинг харидлар бўйича таваккалчиликлари.

Ҳаридлар услубларнинг танланиши лойиҳа эҳтиёжларига тўғри келмаслиги таваккалчилиги;
Лойиҳа бўйича етказиб берувчиларнинг танланиши лойиҳа эҳтиёжларига тўғри келмаслиги таваккалчилиги;
Расмийлаштирилган ёки расмийлаштирилишга тайёрланган битимларнинг лойиҳа эҳтиёжларига тўғри келмаслиги таваккалчилиги;
Ҳаридлар тартиблари ва аризонининг харидлар билан шуғуллануви бўлинмаларининг, лойиҳани амалга ошириш учун керакли талабларга тўғри келмаслиги таваккалчилиги;
Харидлар жадвалининг лойиҳани малага оширишнинг умумий схемасига тўғри келмаслиги таваккалчилиги;
Бошқалар.

8.4. Молиявий таваккалчиликлар.

Лойиҳа ўзини ўзи оқламаслиги/лойиҳа кўрсаткичларининг ёмонлашуви таваккалчилиги;
Заемни қайтариб бериш бўйича мажбуриятларнинг бажарилмаслиги таваккалчилиги;
Бошқалар.

8.5. Институционал таваккалчиликлар.

Корхона менежменти малака даражасининг етишмовчилиги таваккалчилиги;
Ишлаб чиқариш ходмларнинг етишмовчилиги таваккалчилиги;
Ишлаб чиқариш ходимлардаг тажрибанинг йуқлиги ёки малаканинг пастлиги таваккалчилиги;
Корхона ташкилий тузилмасининг ойдинсизлиги билан боғлиқ таваккалчилик;
Бошқалар.

9. Таваккалчиликларни камайтиришга қаратилган чора-тадбирлар.

Лойиҳани амалга ошириш доирасида яратилаётган активларнинг суғурталаниши;
Гаров мулкани суғурталаш ва ҳоказо.

Изоҳ: ТИА шакл ва мазмун бўйича фарқланишлари мумкин. ТИА нинг шакли ва мазмуни буюртмачи, молиявий институтлар, экспертизани амалга оширувчи ташкилотлар томонидан қуйилаётган талбларга боғлиқ. Айрим ТИАларда алоҳида қисмлар амалга оширилиши ёки маълумотлар соддалашган шаклда берилиши мумкин. Шу боис ТИАни ишлаб чиқишдан олдин Буюртмачи ёки ТИА экспертизасини утказувчи ёхуд ТИА ким учун тайёрланса шу ташкилотларнинг талабларини ўрганиб чиқиш лозим.